

Pécsvárad

Kisváros a Zengő alján

A város, ahol élek, nagyon régi. A Zengő lábánál fekszik. Klasszikus panorámája a várral, a templomokkal csodás harmóniában áll a Mecsek lankáitól induló délies tájjal.

Őskori leleteket talált itt a régész, erre haladt a római út Aquincumból Mursa és Sopianae, azaz Eszék és Pécs felé. Az utak innen mindig dél, Róma vagy Bizánc felé vittek a dunai, drávai révhelyeken át az ország központjából. Ezért is alapította Pécsváradon első királyunk még trónra lépése előtt, 998-ban, Pannonhalma után hazánk második bencés monostorát. A vár s annak ezeréves kápolnája beszél erről a korról. A monostor első apátja Asztrik volt, aki a korona megszerzéséért, István király diplomatájaként járta meg többször az utat hazánk és Itália között. Asztrik állomáshelye lehetett a

pécsváradai monostor, melyet István király alapításának köszönhetően a későbbi századokban is tisztelet övezett. A pécsváradai bencések Szent István korában kivették részüket a déli országrészek térítéséből, az állam- és egyházszerkezet kiépítéséből. Működési területükön a pécsváradai alapítás után jó tíz évvel, 1009-ben alakul meg a pécsi püspökség.

A török előretörés porig rombolja a monostort, melyről Mátyás király úgy írt, mint a leggazdagabbról e hazában. A hódoltság idején a pécsváradai magyarság a kálvini vallásra tért. 1689-től németek telepedtek ide a Duna mentéről – a több nemzetiség, több kultúra együttélése kezdetétől jellemző volt itt, és ebből született meg a mai kisváros is.

Pécsvárad képét ma is uralja a vár, a középkori eredetű templomok. Utcáinak szerkezete a középkori alaprajzot őrzi. Helynevek is fennmaradtak az alapítás korából. A várfalról letekintve ma is láthatóak a magyarság szórt településszerkezetét őrző legősibb városrészek. Fennmaradtak a XVIII–XIX. századi népi építészet jellegzetes emlékei. Zárt nagykapus házaival a fűtca a magyar kisvárosok hangulatát idézi.

A vár, a templomok történelmi panorámájához illesztették eleink az 1857-ben emelt „új városházát”. Gianone Ágoston, svájci olasz származású pécsi építész alkotása csúcsíves ablakaival, bástyaszerű elemeivel azt a kort idézi, amikor első királyaink jártak ezen a helyen.

A várost szinte körülöleli a Keleti-Mecsek Tájvédelmi körzet, a Zengő csúcsával, egyedi állat- és növényvilágával, a tavasszal pompázó bánáti bazsarózsával. Szőlők és gyümölcsösök veszik körül a várost, mint mindig a századokban. Az itt termő borok kitűnőek.

Pécsváradon mindig otthonra találtak a szellem emberei, s otthonra leltek a műzsák. Talán az első irodalmi találkozási ad hírt Szent Gellért legendája, miszerint az első magyar íróként tisztelt Szent Mór pécsi püspök itt marasztalta a szentföldi zarándokúton lévő Gellértet, majd a pécsváradai monostorba kísérte. A legenda elmondja, hogy a jámbor férfiak milyen prédikációkat tartottak a hívők okulására és egymás öröme, felváltva Pécssett és Pécsváradon, s így mintegy pillanatképet nyújt az első térítők napi munkájáról, egymással és a néppel való érintkezéséről. A pécsváradai monostor XIII. századi összeírása 32 kódexről ad számot – ezekben a műhelyekben folyt akkor az ország szellemi élete.

A XX. század nagy írója, Kodolányi János gyermekként kapott életre szóló ihletet Pécsváradon. Ennek a kisvárosnak a társadalmát írta vele a nagy magyar realista regényt, a *Boldog békeidőket*, de ráismerünk e helyre a *Julianus barát* első fejezeteiben is.

A 17 kilométerre fekvő Pécs a továbbtanulás, sokaknak a kenyérkereset lehetőségét jelenti, meg a színházakat, a művészetek műhelyeit. Pécsvárad a nagyváros közelében is megőrizte vidékies jellegét, és nyugalmas, egészséges lakhelyet kínál a ma emberének. Büszke ősi múltjára éppúgy, mint iskoláira, nemrég átadott tanuszodájára, sportcsarnokára, szép szöveire és finom boraira.

Gállos Orsolya

Baumann Mihály felvételei

Cigánykép

„A Kalyi Jagnál és másoknál is időnként egyfajta verseny jön létre az ének és a hangszer között a ritmusszekcióban. Mindkét »fél« emeli a tétet, a dal egyre hangosabb és gyorsabb, aminek az is lehet az oka, hogy a színpadon a virtuozitásnak nagyobb a szerepe.” (Kovalcsik Katalin)

„Egy hangszer született általa újjá, korszakot indított el, iskolát, technikát teremtett – emiatt méltán sorolhatjuk Rácz Aladárt az európai zenetörténet nagyjai közé. Sorsa, életútja különleges, egyedi, s mégis valamennyire jellemző, szinte párhuzamba állítható más, cigány származású, nemzetközi hírnévre törekvő pályatársaiéval.” (Elek Szilvia)

„József főherceg élen járt a cigány nyelvjárások tanulmányozásában azzal is, hogy azokat morfológiai, mondattani és lexikai szempontból a lehető legrészletesebben és mélyrehatóan elemezte. Ennek megvalósítása érdekében igyekezett minél több időt tölteni a már megtelepedett cigányok között, a vándorcigányokat pedig a fenti céltól is vezetve telepítette le birtokain.” (Soós István)

„A cigányság egész Európában jelen van, sokszíniűen, de szétszórtan. Nemzeti »megszületésének« ma a kisebbségi jogok egyre terebélyesebb, nemzetközileg is védett rendszere ad keretet; Magyarországon pedig az alkotmány, amely szerint a cigány népcsoport is államalkotó tényező. Nagy baj van ott, ahol a nemzetiségi lét a népi táncscsoportokra korlátozódik.” (Sólyom László)

„A családi élet sajátos vonását említi Wlislócki az erdélyi vándorcigányok köréből. A cigány fiúgyermeket tizedik életévében önálló útra indítják. Magára maradva kell dolgoznia, élnie. Ezért nem ritka az az eset, hogy alig serdül fel, feleséget keres. A nősülendő legény gyakorlatilag nincstelen, csak a nősülés révén kerülhet jobb helyzetbe.” (Újváry Zoltán)

Ára: 650 Ft. Előfizetés: 5000 Ft.

Előfizethető személyesen valamennyi postán és a kézbesítőknél,
a Magyar Posta Rt. (1) 303-3440-es faxszámán,
a hirlapelofizetes@posta.hu e-mail-címen,

valamint a szerkesztőségben:
1014 Budapest, Szentháromság tér 6. III. em. 14.

Folyóiratunk a hírlapboltokon kívül kapható Budapesten
az Osiris, a Pont és a Kálvin téri Cartaphilus könyvesboltban,
valamint az Írók Boltjában.

A Napút elérhető az interneten: <http://www.napkut.hu>

Számlaszám: OTP 11713005-20381185